

**DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR SPECIFICE
LA DISCIPLINA LIMBA GERMANĂ
ÎN BAZA LECTURII PENTRU ACASĂ (TIPURI DE LECTURĂ)**

Olesea GÎRLEA

Liceul Teoretic „Mircea Eliade”

Rezumat. Articolul respectiv abordează problema eficientizării lecturii și a tipurilor de lectură, a conexiunii dintre textul scris și platformele educaționale, propune exerciții de lucru cu textul și materiale adiționale la disciplina limba germană. Autoarea inserează poze cu activități din cadrul lecțiilor și face trimitere la cartea *Ein Hundeleben* (nivelul A1), propusă spre lectură elevilor clasei a VII-a. În acord cu unitățile de competențe curriculare, autoarea își propune un demers de diversificare a procesului de lectură și de stimulare a elevilor spre o citire analitică.

Abstract. This article addresses the issue of reading efficiency and reading types, the connection between the written text and the educational platforms, proposes exercises with text and additional materials to the German language discipline. The author inserts pictures of activities from the lessons and refers to the book *Ein Hundeleben* (level A1), proposed for reading to 7th grade pupils. In accordance with the units of curricular competence, the author aims to diversify the reading process and to stimulate students to an analytical reading.

Cuvinte cheie: enunțuri cheie, tipuri de lectură, interpretare, curriculum, algoritm.

Keywords: key phrases, types of reading, interpretation, curriculum, algorithm.

Procesul de motivare a elevului spre lectură, într-un secol grăbit în care digitalul pune stăpânire pe toate ariile de comunicare, este unul stringent, complex și dificil. Lectura pentru acasă stimulează creativitatea, diversifică și îmbogățește vocabularul elevului, problematizează și dezvoltă toate subdomeniile limbii vorbite și scrise: gramatică, fonetică, lexicografie, ortografie, ortoepie, morfologie, lexicologie, stilistică, sintaxă. Pe lângă acestea, procedeele literare de analiză a textului epic fac și ele parte din nucleul înțelegerii și analizei textului: subiect, intriga, punctul culminant, deznodământul, tema, caracterizarea personajelor etc.

Curriculumul național la disciplina limba străină prevede dezvoltarea următoarelor competențe: lingvistice, socio-lingvistice, pragmatice și interculturale. Pe lângă acestea, o serie de unități de competențe se cer antrenate în procesul lecturii, vom enumera câteva din ele cum ar fi observarea structurilor gramaticale specifice limbii germane în texte scurte și simple; utilizarea corectă a structurilor gramaticale specifice limbii germane, în baza unor modele de enunțuri scurte și simple în contexte familiare; deducerea prin citirea mesajului unor enunțuri simple și texte care descriu persoane/obiecte și situații familiare; reproducerea unor cuvinte și texte cunoscute; recunoașterea prin citire și reproducerea cuvintelor, enunțurilor, textelor tipărite și scrise de mână; identificarea/observarea semnelor de punctuație, reproducerea semnelor diacritice, simbolurilor fonetice (a grupurilor de litere și grafemelor) specifice limbii străine; identificarea sensului global al

mesajelor orale și scrise simple referitoare la informații de ordin personal și obiecte familiare; integrarea structurilor lingvistice cunoscute în conversații scurte și simple; participarea la dialoguri scurte și simple etc.

Mă voi referi în continuare la modul de lecturare a cărții *Ein Hundeleben*, nivel de comunicare A1, pe care le-am propus-o spre lectură elevilor clasei a VII-a la Liceul Teoretic „Mircea Eliade”. Le-am propus pentru lectură cele 9 capitole ale cărții la final de fiecare modul (în total 46 de pagini însoțite de imagini), astfel încât pe parcursul fiecărui modul să citim câte 2 capitole. Inițial am făcut schema personajelor și am adăugat informații relevante despre fiecare din ele. La început de capitol, pe lângă procesele inerente de citire și traducere a textului, explicăm cuvintele noi. Pentru a facilita povestirea capitolelor, facem mai întâi planul textului. Spre deosebire de alte texte mai mici din manual, lectura unei cărți de proporții mai mari presupune o consecutivitate între acțiunile personajelor, întoarceri din prezent în trecut, conexiuni cu momentele și personajele capitolelor anterioare, actualizări de situații. Părțile majore ale cărții se organizează între ele într-un întreg, subordonându-se una alteia și toate întregului, în acest mod aglomerarea de fapte prilejuiește sporirea gradului de înțelegere. Lectura permite antrenarea diferitor moduri de lucru: individual, în grup, în plen.

A

Donnerstag, der 25. November
Lenwortschatz, Kapitel 4

der Lohn / die Löhne	winseln -
die Schachtel / - n	streicheln -
flüstern	das Futter -
der Köter -	füttern
sprachlos -	frisch
riechen -	der Hundleine -
die Luft / die Lüfte	der Erdgeschoß / die ErdgeschöÙe
lüften -	der Hof / die HöÙe -
der Geruch - die Gerüche	

B

Zusammenfassung zum Kapitel 4

Anna füttert den Hund. In Lokal sitzen Felipe und Paco. Paco ist Annas Freund, er studiert auch, er holt oft Anna nach der Arbeit ab. Felipe ist Pacos Cousin, er ist 17 Jahre alt, er geht ungern in die Schule. Benno erzählt Anna die ganze Geschichte von Olli und seiner Reise nach Island, das Olli einen Platz für seinen Hund gesucht hat, dass er Anja gefragt hat und dass er selbst von der Situation völlig überrascht war. Das Hündchen wird ein paar Wochen als Gast bleiben. Der Hund bekommt ein Name: Fips.

C

Figura 1. Capturi de ecran de pe tabla Jboard, în baza lecturii pentru acasă din cadrul lecțiilor de limbă germană, desfășurate sincron și asincron

Autorii studiului *Cum se citește o carte. Ghidul clasic pentru lectură inteligentă* Mortimer (J. Adler, Charles Van Doren) identifică două accepțiuni de citire: „a citi pentru a te informa și a citi pentru a înțelege” [2014, p. 19], deși granița dintre ele este destul de sensibilă și greu de sesizat.

Cât privește efortul intelectual depus pe parcursul lecturii, autorii sus menționați îndrăznesc să realizeze o comparație șocantă: „este în mare parte echivalent cu a vă ridica de la pământ trăgându-vă de păr”, pentru că este un efort major care provoacă înțelegerea. Cititul este o formă de învățare, care se diversifică în învățarea prin instruire și cea prin descoperire. Dacă primul tip de învățare presupune lectura, explicarea cuvintelor necunoscute, citirea/traducerea și povestirea textului; celălalt tip de lectură îndeamnă elevii la mici descoperiri în baza lecturii cărții, stimulează creativitatea prin exerciții în baza lecturii de tipul:

Kapitel 3, Übung 7, Seite 50. **Warum ist Leo sauer auf Benno? Sammeln Sie Ideen.** *Das ist doch klar!.../ Vielleicht.../ Wahrscheinlich... / Also, ich glaube... / Sicher... / Das weiß ich nicht...* (Theo Scherling, Elke Burger, 2017, p. 50) În felul acesta elevii își exprimă propria opinie despre conținutul textului, restabilesc firul întâmplării, fără a recurge la povestirea tradițională a textului (întrebări de precizare, explicare), își formulează propriile opinii pornind de la formulele de început oferite.

Sau un alt model de exercițiu: Kapitel 5, Übung 11, Seite 53. **Anja hat Bennos E-mail gelesen. Sie sitzt am Computer und antwortet. Schreiben sie eine E-mail von Anja am Benno** (Theo Scherling, Elke Burger, 2017, p. 53). În felul acesta elevii nu redau pur și simplu conținutul textului, ci sunt puși în situația de a compune un răspuns din partea Anjiei la cel oferit de personajul textului, pe nume Benno.

Sunt solicitante și creative sarcinile de tipul proiect de cercetare, pornind de la tema lecturii textului, în care elevii trebuie să realizeze un poster sau un proiect personal în baza lecturii. Sarcini de tipul: să-și descrie animalul de companie preferat sau să realizeze un poster la tema *Animalele de companie* antrenează elevii în mici cercetări. Bineînțeles, în realizarea acestor mici proiecte este necesar un algoritm, spre a nu crea confuzii atunci când se va realiza aprecierea produsului elevilor. Spre exemplu le-am propus următorul algoritm: 1. Ein Foto mit dem Tier (Ich und mein Tier), 2. Wie pflege ich mein Tier? (Was frisst es? Wie viel Wasser trinkt es? Über spazieren gehen usw.), 3. Kurze Beschreibung des Tieres (Wie heißt es? / Wie alt ist es? usw.), 4. 2-3 Fotos, 5. Das Projekt/Poster den Schülern aus Rumänien vorstellen/online Treffen.

A

B

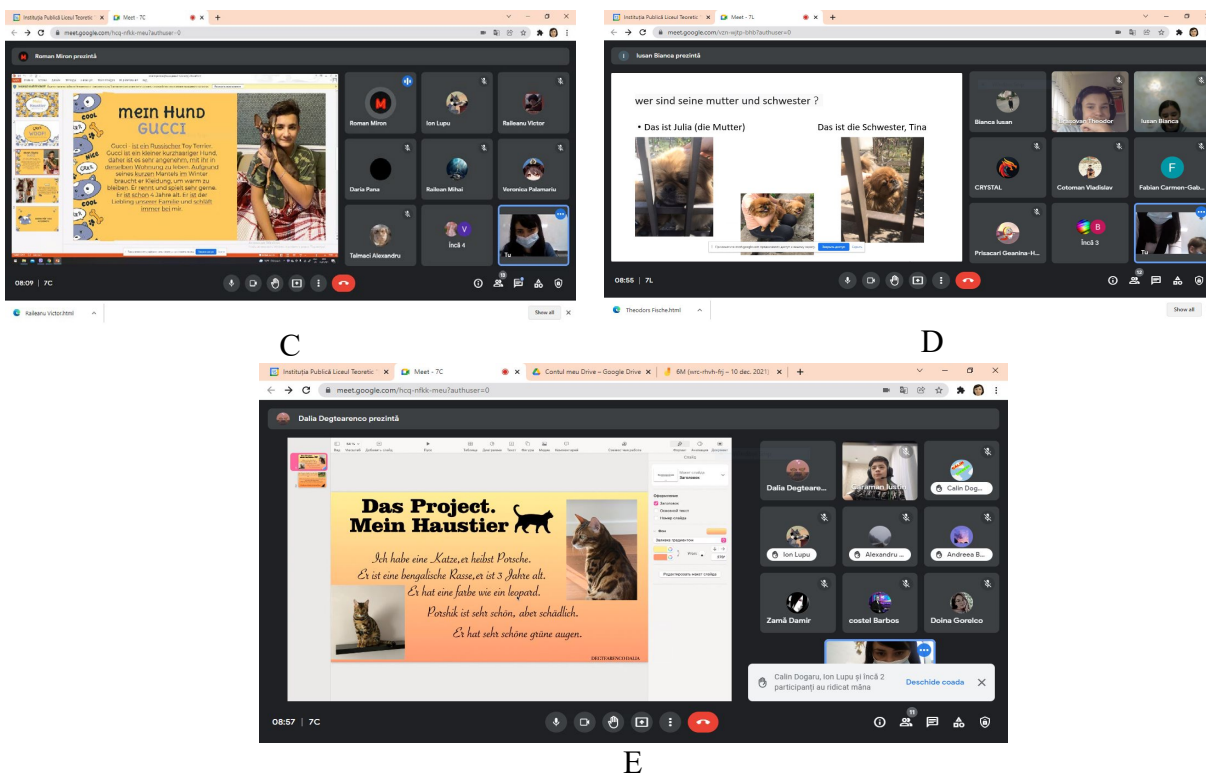

Figura 2. Poze și capturi de ecran din cadrul lecțiilor online de limbă germană cu activitățile individuale (poster, proiect) realizate de către elevii claselor a VII-a de la Liceul Teoretic „Mircea Eliade” din Chișinău.

Pentru stimularea și verificarea înțelegerii lecturii tradiționale a conținutului textului, în acord cu noile tehnologii educaționale, ne ajută cu prisosință platformele educaționale. În procedeul de explorare a conținutului textului, am selectat un set de întrebări din cartea de lectură *Ein Hundeleben* (capitolele 1-4), în baza cărora am creat jocul cu două opțiuni *adevărat/fals* pe platforma [wordwall.net](https://wordwall.net/resource/26383817/copy-of-ein-hundeleben) <https://wordwall.net/resource/26383817/copy-of-ein-hundeleben>. Platforma este generoasă în activități interactive și permite realizarea a circa 18 tipuri de activități/exerciții. Un alt moment al lecției, cum ar fi evocarea sau realizarea sensului, prin care putem actualiza cuvintele noi însușite, ar fi descoperirea lor într-un rebus, cuvintele fiind inserate orizontal, vertical și pe diagonală. Aici contează rapiditatea recunoașterii cuvintelor de către elevi, însușirea, dar și descoperirea lor, adaug linkul rebusului, la tema *Animale de companie*, creat de către mine <https://wordwall.net/resource/26685746>.

Pentru dezvoltarea competențelor lexicale am creat un alt joc pe platforma learning apps, care permite elevului de a verifica cât de bine a însușit cei șase termeni de la câmpul lexical semantic „Welpen-Ausstattugn” (accesorii pentru cățeluși) <https://learningapps.org/view23542768>.

Pentru secvențele de descoperire și clarificare a momentelor subiectului propun fișe de lucru cu întrebări și exerciții în grup. Întrebări în baza capitolelor unu și doi, de tipul: **Wer sind Bennos Kollegen? Warum arbeiten sie auf der Messe hanseboot? Schreiben Sie die Ganze Sätze. / Was erfahren sie über Benno? Markieren Sie im Text und tragen Sie die informationen in die Tabelle ein (Privat / Arbeit/Job) Bennos Kollege hat ein Problem. Ergänze Sie. Olli fährt ein paar Wochen weg. Er hat...** (Theo Scherling, Elke Burger, 2017 pag.48).

Subiectul cărții selectate pentru lectură permite sensibilizarea și antrenarea elevilor în discuții actuale centrate pe obligațiile și drepturile pe care le presupune îngrijirea unui animal de companie, sensibilizarea elevilor față de problema azilelor de animale și a animalelor fără stăpân, starea de bine pe care ne-o creează afecțiunea și prezența animalului de companie în viețile noastre, cum putem ajuta animalele fără adăpost etc. Subiectul cărții poate fi abordat și în contextul articolelor de cercetare științifică, spre exemplu site-ul *national geographic* plasează un articol despre relația dintre animalele de companie și stăpânii lor pe perioada pandemică *Haustiere helfen uns durch die Pandemie - selbst wenn sie das stresst*. Autorii studiului realizează o statistică a creșterii numărului de adopție a animalelor de companie de la începutul pandemiei cu circa 8% și menționează despre efectele psihologice ale relației de prietenie stabilite cu animalul de companie, prin care ne eliberăm de stres și suntem acceptați și apreciați fără prejudecăți.

Titlul cărții *Ein Hundeleben* are tangențe parțiale cu expresia românească *viață de câine*, întrucât evenimentele se centreză pe destinul unui cățel care a fost lăsat de către stăpân pentru câteva săptămâni, pentru că nu-l putea lua cu sine în călătoria din Islanda. Destinul cățelului pe nume Fips, modul de îngrijire, regimul zilnic, accesoriile necesare câinilor, hrana etc. vor constitui principalele elemente în jurul cărora vor interacționa personajele cărții și la care vor face referire elevii în procesul povestirii textului în limba germană. La finalul lecturii cărții, (programat pentru sfârșitul lunii aprilie) elevii vor citi un studiu despre animalele de companie din Germania și vor găsi argumente *pro* sau *contra* animalelor de companie îngrijite acasă, vor aborda și aspecte juridice în povestire cum ar fi *Legea despre protecția animalelor de companie*.

Autorii teoriilor textuale și ai studiilor despre narațiuni categorisesc lecturile în diferite tipuri, spre exemplu Jean Ricardou în studiul *Probleme ale romanului* vorbește despre patru tipuri de lectură: „lectura *superficială*, care reține un singur sens al cuvintelor; lectura *aprofundată* aduce în atenție câmpul semantic al cuvintelor; lectura *consonantică* ce ne aduce în atenție câmpul semantic căpătat prin calambur, lectura *textuală*, care ține seama de câmpul semantic căpătat printr-un efect de denumire textuală” (1988, p. 142). Spre deosebire de lectura *superficială*, care înseamnă o parcurgere a textului pe diagonală (răsfoirea cărții sau prelectura), lectura *textuală* clarifică detaliile până la cele mai mici amănunte, iar lectura *consonantică* surprinde proporții de comparare bizare (un exemplu oferit de Ricardou ar fi un pasaj din romanul *În căutarea timpului pierdut* de M. Proust „apropierea repetată dintre elementele bisericesti și de patiserie în așa fel încât biserica este la rândul ei favorabilă metaforei ordinare”).

Autoarele Amia Lieblich, Rivka Tuval-Mashiach, Tamara Zilber în studiul *Cercetarea narativă. Citire, analiză și interpretare* demonstrează existența a patru tipuri de lectură: *lectura holistică a textului*, care abordează narațiunea ca întreg și se concentrează asupra conținutului ei; *lectura holistică a formei*, care se referă la povestea integrală, dar se concentrează mai degrabă asupra aspectelor formale și mai puțin asupra conținutului propriu-zis, *abordarea categoriilor de conținut* - „care se concentrează asupra conținuturilor așa cum apar ele în diverse părți ale poveștii, independent

de contextul întregii narațiuni” (2006, p.32), abordarea categoriilor formei, care ia în vizor „aspectele formale ale unor secțiuni sau categorii separate dintr-o poveste a vieții” (2006, p. 33).

Criticul literar și eseistul român Dan Gulea în studiul său *Nouă tipuri de lectură* aduce în vizor diverse perspective și metode de abordare a textului, de unde derivă că putem citi un text prin intermediul *lecturii psihanalitice* (o aplicație a criticii psihanalitice prin *lectura sau critica literală* (care presupune o formă specială de colaborare a cititorului prin sondarea propriului eu), *lectura (mitic-)arhetipală* (având în centru conceptul jungian de arhetip), *critica sau lectura biografică* (explicarea stereotipă a operei prin viața scriitorului, confuzia real/ficțional), *lectura ideologică* (prin care opera este văzută ca fiind produsul unei ideologii), *moda în literatură* (*fashion studies* vizează vestimentația personajelor, care impune comportamente sau idei), *gender studies/gender criticism* (chestionarea identității sexuale), *lectura imagologică* (privește o etapă din istoria unui popor, o epocă), *lectura nontextului* („descoperirea unor expresivități în texte declarat nonliterare” (Gulea, 2018, p. 28)).

Autorii Mortimer J. Adler și Charles Van Doren aduc în discuție în studiul *Cum se citește o carte* subiectul înțelegerii mesajului textului prin intermediul *lecturii inspecționale* (superficiale), *analitice*, *abordări ale diferitor tipuri de lectură* (în funcție de genul literar, domeniul explorat), *lectura sinoptică* (citirea mai multor cărți focalizate pe același subiect).

Pentru *citirea analitică* autorii studiului sus menționat propun 3 stadii și câteva reguli necesare pentru a descoperi ce este o carte:

1. Clasificați cartea în funcție de gen sau subiect.
2. Formulați cât mai concis o descriere a cărții (spuneți despre ce vorbește cartea).
3. Enumerați părțile principale - în ordine și în raport unele cu altele - și creați câte o schemă analitică pentru fiecare parte, așa cum ați făcut cu cartea întreagă.
4. Definiți problema sau problemele pe care autorul încearcă să le rezolve.
5. Înțelegeți termenii autorului, interpretând cuvintele cheie.
6. Înțelegeți cele mai importante propoziții ale autorului, ocupându-vă de cele mai importante enunțuri (spre exemplu din cartea propusă spre lectură elevilor enunțurile cheie sunt: *Mit einem Hund kommt man an di frische Luft. Tiere sind kein Spielzeug*).
7. Aflați argumentele autorului, identificându-le în text sau constituindu-le enunț cu enunț.
8. Hotărâți ce probleme a reușit și ce probleme nu a reușit autorul să rezolve; în ceea ce privește pe ultimele, aflați despre care dintre ele e conștient acesta.
9. Arătați unde anume este neinformată autorul.
10. Arătați unde anume este prost informat autorul.
11. Arătați unde anume autorul este ilogic.
12. Arătați unde anume analiza realizată de autor este incompetentă.

Începând cu regulile 9-12 ne exprimăm dezacordul față de conținutul cărții. În procesul lecturii putem beneficia și de ajutoare, cum ar fi conexiunea cu alte cărți citite, dicționarul (indispensabil în studierea unei limbi străine), enciclopedie, articol științific etc.

Modelul ideal este cititorul exemplar, însă nu toți elevii au răbdarea necesară de a parcurge subiectul cărții, de a sta mereu cu „burta pe carte” și cu mâna pe dicționarul bilingv și a traduce termenii necunoscuți. Deseori ei se demască înșiși prin vocabularul insuficient, incoerență în exprimarea ideilor, lipsa consecutivității. Această problemă e semnalată și de Pierre Bayard, autorul studiului *Cum să vorbim despre cărțile pe care nu le-am citit*, în care el nu încurajează lenea cititorului, ci face referință și la cărțile citite și uitate de noi. Bayard este ferm convins că putem vorbi pasionant despre o carte pe care nu am citit-o, dacă interlocutorul nu a citit-o și el la rândul lui, iar despre unele cărți autorul remarcă: „e de dorit câteodată să n-o fi citit în întregime, ba chiar să n-o fi deschis deloc” (Bayard, 2008, p. 13), la fel menționează și despre riscurile lipsei lecturii, mai ales când vine vorba de recenzarea unei cărți.

Aria de cercetare științifică este destul de generoasă în studii referitoare la criteriile și tipurile de lectură, în funcție de instrumentele, metodele și intenția pe care o are cititorul față de text. Am putea lua în calcul și alte categorii și tipuri de lectură, însă ele depășesc tema anunțată și constituie prilej pentru un alt articol de cercetare.

Putem spune cu certitudine că în procesul de predare, tradiția lecturii textului se poate îmbina armonios cu platformele educaționale, care sunt atractive pentru elevi și le oferă nu doar prilejul jocului, ci și al verificării cunoștințelor însușite. Lectura pentru acasă diversifică vocabularul elevilor, problematizează și ține în suspans cititorii, oferă o consecutivitate a firului povestirii cu momentele și personajele anterioare.

Bibliografie

1. Scherling, T., Burger, E. Leo & Co. *Ein Hundeleben*. Leichte Lektüre für Deutsch als Fremdsprache, Stufe 1 (ab A1), mit CD. Stuttgart, 2017. 64 p.
2. Curriculum național. Aria curriculară Limbă și comunicare. Disciplina Limba străină, clasele V-IX. Chișinău, 2019. 148 p.
3. Adler, M. J., Van Doren, Ch. *Cum se citește o carte. Ghidul clasic pentru lectură inteligentă*. Pitești: Paralela 45, 2014. 263 p.
4. *Haustiere helfen uns durch die Pandemie - selbst wenn sie das stress* <https://www.national-geographic.de/tiere/2021/02/haustiere-helfen-uns-durch-die-corona-pandemie>
5. Ricardou, J. Lectura textuală. În: *Noi probleme ale romanului*. București: Univers, 1988. 415p.;
6. Lieblich, A., Tuval-Mashiach, R., Zilber, T. Cercetarea narativă. Citire, analiză și interpretare. București: Polirom, 2006. 282 p.
7. Gulea, D. Nouă tipuri de lectură. Cu o excursie în critica (și teoria literară). București: Carte Românească, 2018. 238 p.
8. Bayard, P. *Cum să vorbim despre cărțile pe care nu le-am citit*. București: Polirom, 2008. 238 p.